

bimo za vsak slučaj posebe pravila, katerih se je treba redno natančno držati.

Če smo pri pravi toploti v začetku prehitro pinjili, zgodi se dostikrat, da vse pokvarimo: smetana se speni. Ako povišamo toploto in počasi pinjimo, lahko naredimo v taci slučajih surovo maslo, ki je vendar potem le bolj slabo. Bolje je ako toplote ne povišamo ter počasneje neprenehoma pinjimo in sem ter tja s posnetim mlekom izplaknemo notranje stene pinje, ob katerih se drže pene od smetane.

Vprašanje 58. Kako varstvo daje postava tistim, ki jim zajci mlada drevesca ogledajo in tako poškodujejo? (J. G. župan v V.)

Odgovor: Na to, po letošnji hudi zimi za vse naše sadjarje bolj ali manj pomenljivo vprašanje naslednji odgovor:

§ 11. lovske postave z dne 7. marcija l. 1849. se glasi tako: „Posamezni posestniki zemljišč imajo pravico do odškodovanja za škodo, prizadeto jim po divjačini in lovu; te pravice je iskati po obstoječih predpisih proti onim živim ali moralnim osebam, ki imajo po tem patentu pravico do lova.“

Nadalje določuje v tej zadevi merodajni razpis ministerstva notranjih zadev z dne 15. decembra leta 1852., št. 5681:

- a) v § 10., da uživalec lova ne sme preveč divjačine puščati poljedelstvu v škodo, sicer se ima brez prizanašanja prisiliti, da jo primerno zmanjša;
- b) § 11. daje lastniku zemljišča pravico, da si sme svoje zemljišče ograditi ali z zakopi zavarovati;
- c) § 12. daje lastniku zemljišča pravico, s tega divjačino, kakor koli, s strašili, z ognjem, z ljudmi in psi odganjati, ne da bi lastnik lova smel zahtevati povračila, ako se divjačina kaj poškoduje;
- d) § 17. pa se glasi: „Posestnik zemljišča ima pravico do zamudnega povračila škode, prizadete po divjačini, bodisi da se je pripetila pri poljskih sadežih, vinogradih ali sadnem drevju itd.“

Konečno določujejo ministerski razpisi z dne 14. julija 1859., št. 128, in z dne 12. julija 1860. št. 182, da razsojajo o opovračilu škode, prizadete po divjačini, izključno politična oblastva.

Le ta posnetek iz postav, v tem slučaju veljavnih (ki se obširno nahajajo n. pr. v 8. zvezku Manzove zbirke postav z leta 1861. na strani 215. do 231.) kažejo:

- 1.) da ima lastnik (tudi najemnik) zemljišča postavno pravico zahtevati popolno povračilo škode, prizadete po divjačini;
- 2.) da je to škodo povrniti dolžan tist, ki lov uživa, bodisi najemnik ali lastnik;
- 3.) da se ima tožba za povračilo škode vložiti pri dotičnem c. kr. okrajnem glavarstvu, kateremu pripada lovski okoliš.

Gotovo je pravično, da onega, ki uživa lovsko veselje, zadevajo tudi lovska bremena. Gosposkam pa

ki po eni strani hvalevredno podpirajo sadjarstvo, gotovo je tudi naloga, varovati one, ki si prizadevajo z žrtvami sadjarstvo dežele naše spraviti v bolji stan.

Gospodarske novice.

Drago vino. Oskrbništvo graščine grofa Lanthierija na Slapu prodalo je nekaj lanskega carskega vina nekemu Francozu po 120 gld. hektoliter. To vino je zmes rulandca in rizlinga ter je iz vinogradov prejšnje deželne vinarske šole na Slapu.

Podružnica metliška je na občnem zboru dne 4. t. m. ukrenila, da proslavi vladarsko štiridesetletnico Njegovega veličanstva presvetlega cesarja s tem, da nakupi potrebnih ameriških trt ter jih razdeli vsem šestnajstim belokranjskim občinam z namenom, da si ustanove svoje trtnice.

Nekdanjim slušateljem kmetijske šole v Grossau-u. Tajnik c. kr. kmetijske družbe na Dunaji nas prosi objaviti, da bode 8. in 9. septembra t. l. na Dunaji shod bivših učencev in učiteljev nekdanje kmetijske šole v Grossau-u, ter naj se dotični gospodje, ki se mislijo udeležiti tega shoda, zglasijo uže sedaj pri Adolfu Hohegger-ji, tajniku c. kr. kmetijske družbe na Dunaji.

Iz Šent Vida nad Vipavo smo zvedeli, da dela tam na trti neka gosenica strašno škodo. Kolikor moremo iz popisa te škodljivke posneti, je ta gosenica od gozdnega sukača ali kiseljaka (Sauerwurm, latinski conchylis ambiguella.) O reči hočemo natančneje pozvedeti ter a prihodnji številki škodljivca popisati in svetovati, kako ga preganjati. Ob enem smo od ravno tam zvedeli, da so zasledili trtno uš v šentvidskih vinogradih. Zanesli so jo (vsaj tako pravijo) vipavski delavci, ki so delali na spodnjem Štajerskem okolo Bizelja. Bog daj, da se vest ne uresniči.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

81.

Španjolske ovce.

(Dalje.)

Španjolska merinovka je sredno velika, drobne glave in vitkih nog. Gobček in noge so večinoma črne. Volno imá po črevelj dolgo, malo nakodrano in večinoma umazano. Če pa ovce umijejo, ali če jih pastir čuva, da se ne onesnažijo, tedaj je volna svetlobela. Pastir stoji na samotnej skali, s katere more pregledati čredico. Opira se ob palico, ali ob puško. Brzonogi psi obletavajo ovce,

glasno lajajo, ter poženo nazaj vsako, ki se je preveč oddaljila. Majoral jaha v spremstvu pastirjev polagoma sem in tje, zapové to, pograja ono, naposled krene k kolibi, iz katere se gost dim vali. Tudi par sto ovac drve proti kolibi, da jih bodo ostrigli. Ob striži prirejajo raznih veselíc. Kedar solnce zaide za gore in so črede doma, vsaka v svojej staji, tedaj zaplapolá na stotine ognjev po širnej planjavi, po toliko ognjev, po kolikor je hatasov ali staj. Začne se veselo petje, glasni smeh in dudlanje. Okoli ognjev sede ali stoje tuji možaki s širokokrajnimi klobuki, v rujavih suknenih jopičih, v suknenih hlačah in gamašah, s širokimi, pisano vezenimi usnjenimi pasovi. Dokaj postavnejši so od zamazanih in strganih pastirjev. Drzno se vedejo, črne oči se jim svetijo, polti so želte, kazno toraj, da so večinoma cigani. Poslali so jih gospodarji, da jim ovce ostrijejo in volno preberó. Ž njimi je došla tudi druga sodrga v gore, da vriska in pleše v gluho noč. Meh rudečega vina gre okrog ognja, in nobeden se ga ne brani, dobro potegne vsak, komur je v roke prišel. Kedar začne rosa rosi, tedaj še le je konec noriji. Od plesa in vpitja utrujeni, od pijače pa omamljeni, poležejo po pastirskih kolibah in smrče do belega dne.

Preden nastopi avgust ni več vgrizniti na spomladanskih pašnikih, treba nam toraj poiskati pastirjev na visokej planoti Soriaskej. Te planote so više od unih. Jeseni, po zimi in spomladi besne tu viharji. Po zimi pade mnogo snega, spomladi in jeseni se vlačijo goste megle, in samo po letu je moči prebiti ljudem in čredam. Drevja tu ni, tudi ne more v viš zaradi viharjev, koj je vpognejo in skrive. Samo razno grmovje se plazi po tleh in razne biline, ki gredo v slast ovcam. Todi pasejo Starokastilski veleposestniki. Koncem septembra se začno poditi mrzle in vlažne megle, ki so zelo škodljive ovcam. Majoral tedaj zapove razkropljene čredice zbrati, šotore razdreti in mulam naložiti. Potem se vsi vkup odpravijo v tople kraje daljne Estramadurske. Na čelu prvej in glavnej čredi jaše majoral, na čelu ostalim čredam po eden pastir z enim psom, zadaj pa se rujejo ostali pastirji z ovni, katere jim pomagajo brzdati močni in hudi psi.

Od pamtiveka gonijo črede po teh potih. Ne plačujejo nič od njih nikjer. Vsak posestnik, mimo čegar polja črede ženó, mora pustiti ob obeh straneh pota 90 črevljev sveta,*) da morejo črede složno naprej. To je gotovo na kvar poljedelstvu, ker se toliko rodovitega sveta zavrže. Tudi imajo majorali še dandanes pravico, da smejo od vsakega gozdnega drevesa odsekati po eno vejo za stavbo in pletenje kolib pa staj, kakor tudi za kurjavo. S takim obsekavanjem zelo poškodujejo drevje, in ker španjolskej sploh primanjkuje lesa, toraj je tako ravnanje dvakrat nespametno, ako je res še v navadi.

*) Tako stoji v nekej nemškej knjigi 1870. l. V nekej slovan-skej knjigi 1868 l. pa stoji, da je dandanes to vse drugače. Kdo ima prav? Več potov sem se uže prepričal, da je več verjeti slovanskim kot nemškim spisom.

Te črede naredé po 112 nemških milj dolgo pot, kar traje do 40 dni, preden dospo v zimske staje. Ako drži pot skozi obdelane kraje, tedaj morajo črede na tesnem in brzo dirjati skozi, zato jih psi z glasnim lajanjem obskakujejo, ter tako od pašnje odvračajo. A kedar dospo v neobdelane kraje, tedaj se bolj polagoma pomikajo naprej. Takih neobdelanih prostorov je mnogo, osobito v Novej Kastiliji. To so zvečine slane stepe, pusti in dolgočasni kraji, kakoršnih je malo v Evropi. Kakor daleč oko nese, ne ugleda niti drevesa niti grma, samo pojedine rujave in slane biline stojé v šopih raztresene. Ovce sicer rade žro te slane biline, a ker dobé potem baje slabo volno, zato pastirji tudi radi hité skozi te pustinje.

Koncem oktobra ali početkom novembra dospó črede na širne planote Estramadurske, kjer dobe tečne paše, in ostanejo čez zimo. Po letu tu ni paše za ovce, in to zato ne, ker ni dežja in solnce vse posmodi. Ali po zimi je druga. Nobeden bi ne spoznal teh pašnikov sedaj, taki so. Po letu namreč vse vsahne, kakor pri nas po zimi vse otrpne. Jesensko deževje pa izvabi iz tal zeleno travo, i požene le v posameznih šopih, in ne tako gosto kakor pri nas. Toraj ondi nimajo lepih, živih tratin, kakor jih imamo mi. Cvetice kmalu odcveto, trava pa se obdrži čez zimo in tako imajo ovce dovelj paše.

Kakor hitro so črede le-sem dospele, koj jih pastirji postavijo na stare pašnike. Stare kolibe si popravijo, z vejami oblože in z rušinjami pokrijejo. Zoper vihar, nalive in sneg so take kolibe boljše kot šotori. Poleg kolib zgrade staje, v katere zaganjajo ovce po noči. Čuvajo jih psi, ker se volkovi radi priklatijo k njim. Tu povržejo ovce jagnjeta, in preden odženo mladice na spomladanske pašnike, užgo jim gospodarjevo znamenje. Konec marca zbero črede, in kakor so bili došli, tako tudi odidejo.

(Dalje prihodnjič)

Politične stvari.

Govor državnega poslanca profesorja Fr. Šuklje-ja.

(Konec.)

Kar je desnica storila v opoziciji kot manjšina temu se ne more izogniti v svojem sedanjem položaji, vzlic temu, kar se je dogodilo.

Letošnja debata je pokazala, da je poslanec pl. Plener s svojo trditvijo, da je ministerstvo strankarsko ministerstvo desnice, jako zašel s prave poti. Lepe sanje, katere je imel poslanec Steinwender o ministerstvu, ki plava nad strankami in vodi njih osodo, so se že davno izpolnile, ministerstvo Taffejevo ni meso našega mesa in jaz mislim, da se mi ne bode ugovarjalo, da bi se